

صید ماهی‌های خاویاری خزر از سال ۲۰۱۲ ممنوع می‌شود

طاهر شیرمحمدی

ایران در سال گذشته تنها از یک چهارم سهمیه‌اش برای صید ماهی خاویاری استفاده کرد، چون ماهی‌ای برای صید وجود نداشت. حال ایران و روسیه خواستار ممنوعیت صید تجاری ماهی خاویاری شده‌اند. آیا این گام برای حفظ نسل این ماهی پس است؟

سران ۵ کشور حاشیه دریای خزر (ایران، روسیه، ترکمنستان، آذربایجان و قزاقستان) در آخرین نشست مشترک خود در باکو در ۱۸ نوامبر ۲۰۱۰ برای نخستین بار بر سر ممنوعیت صید ماهی‌های خاویاری به توافق رسیدند. اما کارشناسان و مقامات شیلات کشورهای حاشیه خزر می‌گویند که مکانیسمی برای کنترل صید ماهی‌های خاویاری ایجاد نشده و صید این ماهی‌ها در سال ۲۰۱۱ ادامه داشته است.

در سی و دومین نشست "کمیسیون مشترک منابع زیست محیطی دریای خزر" که به مدت سه روز در باکو برگزار شد و در ۲۵ آذر ۱۳۹۰ (۱۶ دسامبر ۲۰۱۱) پایان یافت، علی اصغر مجاهدی، سرپرست معاونت صید و بنادر ماهیگیری سازمان شیلات ایران، اعلام کرد، سهمیه ایران از صید ماهی‌های خاویاری حدود ۴۰۰ تن بوده، اما اکنون کاهش یافته است. وی همچنین گفت که پیش‌نویس تفاهم‌نامه‌ی "حفاظت از ذخایر ماهی‌های خاویار در دریای خزر" مورد موافقت همه کشورها قرار گرفته است.

تاریل ممدلی، معاون وزیر محیط زیست آذربایجان و عضو "کمیسیون مشترک منابع زیست‌آبی دریای خزر"، نیز پیش از این در گفتگو با دویچه‌وله «تعلیق صید خاویار به مدت ۱۰ سال» را پیشنهاد کرده بود. کارشناسان محلی می‌گویند، تعداد ماهی‌های خاویاری بقدری کم شده که کشورهای ساحلی دیگر قادر به صید سهم تعیین شده‌ی ملی خود نیز نیستند.

علل ممنوعیت صید ماهی‌های خاویاری

به گفته دکتر بهروز عبدالوند، هماهنگ‌کننده‌ی "مرکز تحقیقات حوزه‌ی خزر در برلین"، کشورهای حاشیه خزر به دو دلیل صید تجاری ماهی‌های خاویاری خزر را ممنوع کرده‌اند. وی می‌گوید: «نخست اینکه آلودگی شدید خزر روی اکوسیستم و ماهی حساس خاویاری تأثیر می‌گذارد. دوم اینکه، صید ماهیان خاویاری به صورت بی‌رویه و غیرقانونی

افزایش یافته است. در سواحل کشورهای حاشیه‌ی خزر می‌توان خاویار و گوشت ماهی خاویاری قاچاق را بدون هیچ مشکلی خرید.»

این کارشناس همچنین می‌گوید که تاکنون فقط روسیه و ایران برای حفظ ماهی خاویاری بچه‌ماهی به خزر رها کرده‌اند و بقیه کشورها اقدامی در این رابطه انجام نداده‌اند و این مسئله نیز بر میزان رشد ماهی‌های خاویاری خزر تأثیر منفی داشته است.

ممنوعیت به تنهایی کافی نیست؟

آیا ممنوعیت صید تجاری ماهی‌های خاویاری، بدون مشخص شدن وضعیت حقوقی دریای خزر امکان‌پذیر است؟

بهروز عبدالوند از "مرکز تحقیقات حوزه‌ی خزر در برلین" در پاسخ به این سؤال می‌گوید: «تعیین رژیم حقوقی دریای خزر یا مشخص کردن محدوده‌ی مرزی میان این کشورها عامل تعیین‌کننده در حفظ محیط زیست دریا نیست. هر گونه آلودگی به دلیل چرخشی بودن آب دریا به همه این کشورها آسیب و ضرر می‌رساند.»

این کارشناس در ادامه هشدار می‌دهد که خطر آلودگی شدید اکوسیستم خزر کشورهای ساحلی را مجبور می‌کند، هر چه سریع‌تر راه حل مشترکی برای مشکلات آن پیدا کنند. وی تأکید می‌کند که بایست برای کنترل آلودگی‌های زیست‌محیطی خزر مکانیسمی بوجود آید تا میزان حجم آلودگی و سهم کشورها را در نوع آلودگی مشخص کند.

پیشنهاد کارشناس: در اروپا و آمریکا هم واردات خاویار ممنوع شود

بهروز عبدالوند ضمن اشاره به افزایش تقاضای خاویار و گوشت ماهی‌های خاویاری چنین متذکر می‌شود: «تقاضای زیاد برای خاویار در بازارهای آمریکا و اروپا سبب تقویت قاچاق خاویار در خزر می‌شود. بنابراین تا وقتی که اکوسیستم خزر به حالت طبیعی بازنگشته، بایست واردات هر گونه خاویار را ممنوع کرد.»

این کارشناس نتیجه می‌گیرد که برای حفظ ماهی‌های خزر ممنوعیت صید آن‌ها کافی نیست و بایست واردات این نوع از ماهی‌ها از سوی کشورهای اروپایی، آمریکا و دیگر مصرف‌کنندگان خاویار ممنوع شود.

وی در این رابطه به دوپچه و له می‌گوید: «خاویار کالایی نیست که نبود آن سیستم غذایی دنیا را به هم بریزد. خاویار جزو کالاهای لوکس و گران‌قیمت است و باید در کشورهای تولیدکننده و مصرف‌کننده مالیات سنگینی بر آن بسته شود.»

تردید درباره‌ی اجرای ممنوعیت صید ماهی خاویاری

علی محجوبی، رئیس دفتر کلاودیا روت، رئیس حزب سبزهای آلمان که به مسائل زیست‌محیطی خزر هم آگاهی دارد، به دوپچه و له می‌گوید، اعمال هرگونه ممنوعیت به اراده‌ی جدی این کشورها بستگی خواهد داشت. وی در این مورد چنین توضیح می‌دهد: «اگر اراده‌ی واقعی برای نجات و حفظ ماهیان خاویاری موجود باشد، این اقدامی مثبت است. اما من مطمئن نیستم که پنج کشور حاشیه‌ی خزر اراده‌ی واقعی در این مورد داشته باشند.»

به نظر محجوبی هم، حتی بدون مشخص شدن وضعیت حقوقی خزر، ممنوعیت صید ماهی‌های خاویاری می‌تواند موثر واقع شود.

احزاب سبز طرفدار محیط زیست اروپا مخالف واردات خاویار

به نظر محجوبی، اقدامات یک‌جانبه برای حفظ محیط زیست خزر یا حفظ ماهی‌های خاویاری نتیجه‌ای نخواهد داد. وی می‌گوید، کشور کلیدی روسیه است، چونکه رود ولگا محل تخم‌ریزی ماهی‌های خاویاری است و مردم مناطق ساحلی در روسیه به علت بیکاری مجبورند به صید غیرقانونی بپردازند.

محجوبی «عاقلاًترین اقدام از سوی اروپائیان را ممنوعیت واردات خاویار به اروپا» می‌داند. وی در این رابطه اشاره می‌کند به اینکه احزاب طرفدار محیط زیست در اروپا طرفدار ممنوعیت واردات خاویار هستند.

هم عبدالوند، عضو "مرکز تحقیقات حوزه‌ی خزر در برلین"، و هم محجوبی تأیید می‌کنند که ممنوعیت صید تجاری ماهی‌های خاویاری به تنهایی کافی نیست و رفتار مصرف‌کنندگان اروپائی و آمریکائی نیز در این رابطه موثر است. کارشناسانی که در مصاحبه با دویچه وله در این زمینه شرکت داشتند بر این نکته هم تأکید کردند که بایست همزمان با اجرای ممنوعیت صید تجاری ماهی‌های خاویاری در سال ۲۰۱۲، طرح پرورش این نوع ماهی‌ها و رهاسازی آن‌ها در دریا توسط کشورهای آذربایجان، ترکمنستان و قزاقستان نیز اجرا گردد.

طاهر شیرمحمدی
تحریریه: کیواندخت قهاری

+++++

برچیده تبرستان از رادیو دویچه وله 20.12.2011

<http://www.dw-world.de/dw/article/0,,15614969,00.html>